ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 : ศึกษากรณีการไกล่เกลี่ยความผิดฐานลักทรัพย์

Legal Issues Regarding the Dispute Mediation Act B.E. 2562 (A.D. 2019) : A Study of Mediation in Theft Offenses

ปาจรีย์ ลิ้มติ้ว
สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
9/9 หมู่ 9 ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
Pachari Limtiu
School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University
9/9 Moo 9, Bang Phut, Pak Kret, Nonthaburi 11120
E-mail : Pachalee_lim@hotmail.com

ปวินี ไพรทอง
สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
9/9 หมู่ 9 ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
Pawinee Praithong
School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University
9/9 Moo 9, Bang Phut, Pak Kret, Nonthaburi 11120
E-mail : Pawinee.pra@stou.ac.th

อาจารี มีอินทร์เกิด มีสิทธิ์
สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
9/9 หมู่ 9 ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
Arjaree Me-intarakerd Meesidth
School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University
9/9 Moo 9, Bang Phut, Pak Kret, Nonthaburi 11120
E-mail : Orarjaree@hotmail.com

(Received: 21 July 2025; Revised: 25 August 2025; Accepted: 10 September 2025)

บทคัดย่อ

การไกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่มีเป้าหมายเพื่อลดภาระของระบบศาลและส่งเสริมการระงับข้อพิพาทอย่างสันติ โดยไม่ต้องดำเนินคดีถึงชั้นศาล โดยประเทศไทยใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อยุติข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน สำหรับความผิดบางประเภทที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี รวมถึงความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการใช้เกณฑ์อัตราโทษเป็นหลักในการพิจารณานำคดีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ส่งผลให้ไม่ครอบคลุมความผิดฐานลักทรัพย์อุกฉกรรจ์ตามมาตรา 335 แม้มาตรา 335 วรรคท้ายจะเปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจลงโทษตามมาตรา 334 ได้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดอยู่ในภาวะจำใจหรือความยากจน และทรัพย์มีราคาเล็กน้อย แต่บทบัญญัติดังกล่าวกลับไม่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในชั้นการสอบสวน โดยประเทศอังกฤษ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ มีแนวทางการไกล่เกลี่ยเน้นพฤติการณ์และมูลค่าทรัพย์มากกว่าอัตราโทษ ผู้วิจัยจึงเสนอให้ขยายขอบเขตของการไกล่เกลี่ยให้ครอบคลุมคดีลักทรัพย์อุกฉกรรจ์บางกรณี โดยให้นำพฤติการณ์แห่งคดีตามมาตรา 335 วรรคท้ายมาประกอบการพิจารณาในชั้นการสอบสวน และกำหนดให้อัยการมีบทบาทในการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนเพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรม ความโปร่งใส และประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในประเทศไทย

คำสำคัญ : การไกล่เกลี่ย ข้อพิพาททางอาญา ความผิดฐานลักทรัพย์

Abstract

Mediation is a formal alternative justice mechanism intended to alleviate the burden on the judiciary and promote the peaceful resolution of disputes without recourse to litigation. In Thailand, the Dispute Mediation Act B.E. 2562 (2019) permits the resolution of criminal disputes at the inquiry stage but limits eligibility to offenses punishable by imprisonment not exceeding three years, such as theft under Section 334 of the Penal Code. This statutory limitation prevents mediation from being applied to aggravated theft under Section 335, notwithstanding the final paragraph of that provision, which authorizes the imposition of lesser penalties in cases involving compulsion, poverty, or low-value property. However, such mitigating considerations are not employed during the inquiry stage. Comparatively, legal systems in the United Kingdom, Germany, France, and the Philippines prioritize the offender's circumstances and the value of the property over the statutory penalty. This paper proposes extending the scope of mediation to include certain aggravated theft cases,

allowing the application of Section 335's final paragraph during the inquiry process and establishing prosecutorial oversight mechanisms. These reforms aim to enhance fairness, transparency, and the overall effectiveness of Thailand's alternative criminal justice system.

Keywords : Mediation Criminal Dispute Theft

บทนำ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทยเผชิญปัญหาคดีล่าช้าเนื่องจากปริมาณคดีที่เข้าสู่ระบบเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดคดีค้างพิจารณาและภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ซึ่งกระทบต่อประสิทธิภาพและความเป็นธรรมของกระบวนการโดยรวม เพื่อลดภาระดังกล่าวได้มีการเสนอแนวทาง "การเบี่ยงเบนคดี" (Diversion) ซึ่งเป็นกลไกของกระบวนการยุติธรรมทางเลือก โดยมุ่งให้ข้อพิพาทบางประเภทสามารถยุติได้โดยไม่ต้องเข้าสู่การพิจารณาในชั้นศาล ด้วยเหตุนี้รัฐบาลไทยจึงตราพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อเปิดทางให้ข้อพิพาททางอาญาบางฐาน โดยเฉพาะคดีที่มีโทษจำคุกไม่เกินสามปีสามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้ ซึ่งรวมถึงความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ที่พบได้บ่อยในทางปฏิบัติ ซึ่งจากสถิติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติช่วงปี พ.ศ. 2565–2566 พบว่าคดีความผิดฐานลักทรัพย์เป็นในคดีที่มีอัตราการแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน จำนวน 27,148 คดี จากคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ทั้งหมด 58,765 คดี[1] สะท้อนถึงข้อจำกัดของกฎหมายในการลดปริมาณคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ครอบคลุมเฉพาะความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 ไม่รวมกรณีที่มีเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 335 และมาตรา 335 ทวิ แม้บางกรณีผู้กระทำผิดอาจมีความจำเป็น ฐานะยากจน หรือทรัพย์ที่ลักมีมูลค่าต่ำ ซึ่งหากพิจารณาตามหลักยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คดีดังกล่าวย่อมเหมาะสมต่อการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการขยายขอบเขตความผิดที่สามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยให้ครอบคลุมความผิดฐานลักทรัพย์โดยมีเหตุฉกรรจ์บางประเภทตามมาตรา 335 และมาตรา 335 ทวิ โดยใช้พฤติการณ์แห่งคดีและมูลค่าทรัพย์ตามวรรคท้าย ของบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเกณฑ์พิจารณา พร้อมทั้งศึกษารูปแบบการไกล่เกลี่ยทางอาญาในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ เพื่อนำแนวทางเปรียบเทียบมาใช้ในการปรับปรุงระบบกฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพและความเป็นธรรมยิ่งขึ้น

---

[1] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, *สถิติฐานความผิดคดีอาญา (คดี 4 กลุ่ม) หน่วยงานทั่วประเทศ: ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566* (3 กันยายน 2567) crime <http://thaicrimes.org/pdf/crimes/2566.pdf.>.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎี การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา และความผิดฐานลักทรัพย์

2. เพื่อศึกษาหลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ในความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายประเทศไทย และต่างประเทศ

3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กรณีการไกล่เกลี่ยความผิดฐานลักทรัพย์

4. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กรณีการไกล่เกลี่ยความผิดฐานลักทรัพย์ ให้มีความเหมาะสมและบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำราทางวิชาการ บทความ ข่าวสาร ตัวบทกฎหมาย คำบรรยายกฎหมาย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างคดีที่เกี่ยวข้อง ทั้งในของประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงการหาข้อมูลทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่ายและเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และมีการวิจัยภาคสนาม โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมาย เป็นผู้ปฏิบัติงานในส่วนที่วิจัย รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีความผิดฐานลักทรัพย์โดยตรง เช่น ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ทนายความ ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ผู้ไกล่เกลี่ย และอาจารย์กฎหมาย แล้วนำมาวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีของการตรากฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์ ทั้งในกรณีเหตุธรรมดาและเหตุฉกรรจ์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ถึงมาตรา 335 ทวิ ของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 การศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่ความผิดฐานลักทรัพย์คดีอุกฉกรรจ์ของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 และ มาตรา 335 ทวิ เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญามาปรับใช้กับความผิดฐานลักทรัพย์คดีอุกฉกรรจ์บางอนุมาตรา

นอกจากนี้ การศึกษายังรวมถึงการวิเคราะห์ความผิดฐานลักทรัพย์ในกรณีเหตุธรรมดาและเหตุอุกฉกรรจ์ในต่างประเทศ ซึ่งมีการนำหลักไกล่เกลี่ยเข้ามาบังคับใช้ในระบบกฎหมาย เช่น ประเทศอังกฤษ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ โดยการศึกษาเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาของประเทศไทยให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎี การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา กรณีความผิดฐานลักทรัพย์

2. ทำให้ทราบถึงหลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ในความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายประเทศไทย และต่างประเทศ

3. ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กรณีการไกล่เกลี่ยความผิดฐานลักทรัพย์ได้

4. ทำให้ทราบถึงแนวทางการปรับปรุงพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กรณีการไกล่เกลี่ยความผิดฐานลักทรัพย์

แนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมา เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในความผิดฐานลักทรัพย์

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในความผิดฐานลักทรัพย์

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการความขัดแย้ง

การจัดการความขัดแย้งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสมดุลระหว่างสิทธิ ความยุติธรรม และผลกระทบในระยะยาว โดยเฉพาะในบริบทของกฎหมายอาญาซึ่งเป็นพื้นที่ที่ความขัดแย้งเกิดขึ้นได้เสมอ โดยการจัดการความขัดแย้งสามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ[2] เช่น การหลีกเลี่ยง การเจรจา การไกล่เกลี่ย อนุญาโตตุลาการ การประท้วง การใช้กำลัง การฟ้องร้อง เป็นต้น ซึ่งให้ผลลัพธ์ 3 รูปแบบ[3] ได้แก่ ชนะ-แพ้ (Win-Lose) อาจเป็นการใช้อำนาจหรือเสียงข้างมากในการเอาชนะ แพ้ทั้งคู่ (Lose-Lose) เป็นการไม่บรรลุตามเป้าหมายทั้งสองฝ่าย และชนะทั้งคู่ (Win-Win) เป็นการแก้ปัญหาร่วมกันโดยต่างฝ่ายเข้าใจและหาทางออกที่พึงพอใจทั้งสองฝ่าย

---

[2] มนตรี ศิลป์มหาบัณฑิต, "การบริหารความขัดแย้ง," ใน ปวินี ไพรทอง, *การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ภายใต้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562* (กรุงเทพฯ: เอส.ออฟเซ็ทกราฟฟิคดีไซน์, 2564) 4–7.

[3] ลัดดา วิศิษฐานนท์, *แบบพฤติกรรมในการจัดการ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลของบุคลากร ในองค์กรธุรกิจตามการรับรู้ของผู้บริหารระดับกลาง* (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534) 25-28.

1.2 การระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution) (ADR)[4] เป็นวิธีลดภาระของศาลด้วยกระบวนการที่ยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 รูปแบบหลัก

(1) การเจรจาต่อรอง (Negotiation) เป็นกรณีที่คู่พิพาทตกลงกันโดยไม่มีคนกลาง

(2) การไกล่เกลี่ยหรือประนอมข้อพิพาท (Mediation หรือ Conciliation) เป็นวิธีใช้บุคคลที่สามช่วยเจรจา แม้ไม่มีอำนาจชี้ขาด แต่ส่งเสริมการตกลงโดยสมัครใจ และมีผลผูกพันคู่พิพาททั้งสองฝ่าย

(3) การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) เป็นกรณีที่คู่พิพาทสามารถเลือกใช้อนุญาโตตุลาการในการพิจารณาและตัดสินข้อพิพาท ซึ่งคล้ายการพิจารณาในศาล หากไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาด อาจต้องให้ศาลบังคับ

1.3 แนวคิดการเบี่ยงเบนคดี (Diversion)

แนวคิดการเบี่ยงเบนคดี (Diversion) คือการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้เพื่อลดภาระของระบบยุติธรรมกระแสหลัก[5] โดยเฉพาะในคดีเล็กน้อยหรือผู้กระทำผิดความเสี่ยงต่ำ แนวคิดนี้มุ่งเน้นการฟื้นฟูและป้องกันการกระทำผิดซ้ำมากกว่าการลงโทษ โดยอาจใช้ดุลพินิจของตำรวจ อัยการ หรือศาลในการหยุดดำเนินคดี และส่งเข้าสู่โปรแกรมอบรมหรือบำบัด แทนการฟ้องร้อง[6] แนวทางนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการตีตรา (Labeling Theory) ที่ชี้ว่าการดำเนินคดีอาจนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ[7] การเบี่ยงเบนคดีจึงเป็นทางเลือกที่ช่วยคืนคนดีสู่สังคมอย่างยั่งยืน

1.4 ทฤษฎีตีตรา (Labeling Theory)

ทฤษฎีนี้ชี้ว่า การลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเคร่งครัดอาจส่งผลลบ โดยเฉพาะเมื่อถูกสังคมมองว่าเป็น “อาชญากร” ส่งผลให้ขาดโอกาสกลับตัวและเสี่ยงกระทำผิดซ้ำ

Howard S. Becker[8] อธิบายว่า ความเบี่ยงเบนมิใช่คุณลักษณะของการกระทำ แต่เป็นผลจากการตีความของสังคม ผู้ที่ถูกติดฉลากว่าเป็น “คนนอก” จะเผชิญผลกระทบทางสังคมมากกว่าตัวการกระทำเอง การตีตราอย่างถาวรโดยไม่เปิดโอกาสให้ฟื้นฟู จึงอาจยิ่งผลักให้กลายเป็นอาชญากรในระยะยาว มากกว่าจะคืนคนดีสู่สังคมได้อย่างแท้จริง

---

[4] สำนักส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม, *คู่มือการระงับข้อพิพาททางเลือกสำหรับประชาชน* (25 มีนาคม 2568) content <https://oja.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/2177/iid/18749>.

[5] ดาริณ ดรุณกานต์, *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ศึกษากรณีการเบี่ยงเบนคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน* (นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยพายัพ, 2553) 7.

[6] บดินทร วิยาภรณ์, *การไม่ดำเนินคดีโดยพนักงานสอบสวนโดยใช้ดุลยพินิจ* (นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552) 18–19.

[7] ชัยวิวัฒน์ หิรัญวัฒนะ, *บทบาทพนักงานสอบสวนในการกันคดีไม่ให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม* (นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2545) 6.

[8] Becker, H. S., *Outsiders: Studies in the sociology of deviance* (New York: Free Press,1963) 8–10.

1.5 หลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality)

หลักความได้สัดส่วน หรือ หลักความพอสมควรแก่เหตุ เป็นหลักกฎหมายสากลที่กำหนดให้รัฐสามารถใช้มาตรการกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ต่อเมื่อมีความเหมาะสม จำเป็น และได้สัดส่วนกับเป้าหมายของรัฐ[9] โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ[10] ได้แก่ 1.ความเหมาะสมของมาตรการ (suitability) 2.ความจำเป็นในการเลือกมาตรการที่กระทบน้อยที่สุด (necessity) และ 3.การชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์สาธารณะกับสิทธิของบุคคล (proportionality in the strict sense)

กล่าวโดยสรุป หลักความได้สัดส่วนเป็นแนวทางสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมายอาญา โดยเน้นให้การจำกัดสิทธิเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล ลดผลกระทบต่อบุคคล และส่งเสริมความยุติธรรมในสังคมตามหลักนิติธรรม

2. ความเป็นมา เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในความผิดฐานลักทรัพย์

ประเทศไทยมีการจำแนกประเภทของความผิดทางอาญาออกเป็นสองลักษณะสำคัญ ได้แก่“ความผิดอันยอมความได้” ซึ่งเป็นความผิดที่ส่งผลกระทบเฉพาะต่อสิทธิของบุคคล และกฎหมายเปิดโอกาสให้คู่กรณีสามารถระงับข้อพิพาทได้โดยความยินยอมร่วมกัน ทั้งนี้ ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือนนับแต่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด และอาจถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความได้ก่อนคดี ถึงที่สุด[11] การถอนคำร้องทุกข์โดยถูกต้องตามกฎหมายจะทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับลงตามมาตรา 39 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ “ความผิดอาญาแผ่นดิน” ซึ่งเป็นความผิดที่มีลักษณะกระทบต่อสังคมหรือรัฐโดยรวม จึงไม่อาจระงับได้ด้วยการยอมความของคู่กรณีเพียงฝ่ายเดียว [12]

โดยความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน แม้ในทางข้อเท็จจริง ผู้เสียหายจะได้รับการชดใช้หรือไม่ติดใจเอาความแล้วก็ตาม แต่กฎหมายยังคงบัญญัติให้ต้องดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก และไม่อาจระงับข้อพิพาทได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เป็นการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในชั้นการสอบสวน วัตถุประสงค์เพื่อเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก เปิดโอกาสให้ความผิดอาญาแผ่นดินบางฐานที่มีลักษณะไม่ร้ายแรงสามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้ โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณาจากอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี รวมถึงความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ด้วย ซึ่งโดยทั่วไปการระงับข้อพิพาททางอาญาดำเนินการผ่านกระบวนการ

---

[9] ศรีรัตน์ งามนิสัย, *หลักความพอสมควรแก่เหตุ: พัฒนาการและการปรับใช้ในระบบกฎหมายไทย* (นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550) 1.

[10] เพิ่งอ้าง, 12–13, 52, 75.

[11] มาตรา 96,*ประมวลกฎหมายอาญา.*

[12] จุฬารัตน์ ยะปะนัน, “เกร็ดกฎหมายน่ารู้” (2553) 7:2 *จุลนิติ* 151, 158.

ยุติธรรมกระแสหลัก มุ่งเน้นการลงโทษผู้กระทำผิดตามขั้นตอนของกฎหมาย อย่างไรก็ตาม การเบี่ยงเบนข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนยังคงเปิดโอกาสให้พนักงานสอบสวนสามารถระงับข้อพิพาททางอาญาโดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาลด้วยวิธีการดังนี้

(1) การยินยอมเสียค่าปรับในอัตราสูง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37(1)[13] และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 79[14] ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับ ในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้น การเลิกคดีอาญากรณีนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เสียหายถูกจำกัดอำนาจฟ้อง และยังแสดงให้เห็นอีกว่าโทษปรับอย่างเดียวคล้ายเป็นค่าเสียหายได้[15]

(2) การเปรียบเทียบคดีลหุโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา37(2)–(4)[16] และมาตรา 38[17] ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วให้คดีอาญาเลิกกัน

(3) การยอมความในความผิดอันยอมความได้ในชั้นพนักงานสอบสวน การยอมความในความผิดอันยอมความได้ ถือเป็นกลไกหนึ่งในการระงับข้อพิพาททางอาญาที่อยู่ในระหว่างขั้นตอนการสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการเฉพาะในคดีที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2)

3. เปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายประเทศไทยและต่างประเทศ

1. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในความผิดฐานลักทรัพย์ของประเทศไทย

1.1 ความผิดฐานลักทรัพย์ของประเทศไทย

(1) ความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดา ตามมาตรา 334 บัญญัติว่า *“ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท”*

(2) ความผิดฐานลักทรัพย์เหตุฉกรรจ์ ตามมาตรา 335[18] เป็นความผิดที่มีการบัญญัติโดยอาศัยเหตุต่าง ๆ เพื่อเป็นคดีอุกฉกรรจ์ โดยแบ่ง 4 เหตุ ในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ ดังต่อไปนี้[19]

---

[13] มาตรา 37 (1), *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.*

[14] มาตรา 79, *ประมวลกฎหมายอาญา.*

[15] คณิต ณ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 6, 2546) 231.

[16] มาตรา 37 (2) (3) และ (4), *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.*

[17] มาตรา 38, *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.*

[18] มาตรา 335, *ประมวลกฎหมายอาญา.*

[19] คณพล จันทร์หอม, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด* 3 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 9, 2568) 97.

ก. เวลาที่กระทำความผิดได้แก่ ลักทรัพย์ในเวลากลางคืน ตามอนุมาตรา 1 โดยช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงพักผ่อนของเจ้าของทรัพย์ ซึ่งทำให้ขาดความสามารถในการดูแลทรัพย์สินอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดสามารถลงมือได้สะดวกขึ้น โอกาสที่เจ้าของทรัพย์จะรับรู้และขัดขวางการกระทำผิดก็ลดลง นอกจากนี้ ความมืดในเวลากลางคืนยังเอื้อประโยชน์ให้ผู้กระทำผิดหลบหนีการติดตามจับกุมได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังลดความแม่นยำในการจดจำลักษณะหรือใบหน้าของผู้กระทำผิดโดยพยานหรือผู้เสียหาย

ข. สถานที่ที่กระทำความผิด ได้แก่ ลักทรัพย์ในที่หรือบริเวณที่มีเหตุคับขัน ตามอนุมาตรา 2 ลักทรัพย์ในเคหสถาน สถานที่ราชการหรือสถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะ ตามอนุมาตรา 8 และลักทรัพย์ในสถานที่บูชาสาธารณะ สถานีรถไฟ ท่าอากาศยาน ที่จอดรถหรือเรือสาธารณะ หรือยวดยานสาธารณะ ตามอนุมาตรา 9

ค. วิธีการกระทำความผิด ได้แก่ ลักทรัพย์โดยทำอันตรายสิ่งกีดกั้นสำหรับบุคคลหรือทรัพย์ ตามอนุมาตรา 3 ลักทรัพย์โดยเข้าช่องทางที่ได้ทำขึ้นโดยไม่มีจำนงให้เป็นทางคนเข้า ตามอนุมาตรา 4 ลักทรัพย์โดยแปลงหรือปลอมเป็นผู้อื่น ตามอนุมาตรา 5 ลักทรัพย์โดยลวงว่าเป็นเจ้าหน้าที่ ตามอนุมาตรา 6 และ ลักทรัพย์โดยมีอาวุธหรือร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตามอนุมาตรา 7

ง. ประเภทของทรัพย์ ได้แก่ ลักทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ตามอนุมาตรา 11 และลักทรัพย์ที่เป็นของผู้มีอาชีพกสิกรรม ตามอนุมาตรา 12

มาตรา 335 วรรคสอง กำหนดโทษหนักขึ้นสำหรับการลักทรัพย์ที่มีลักษณะร้ายแรงหลายอย่างรวมกัน เช่น ลักทรัพย์ตอนกลางคืนและใช้กำลัง กำหนดโทษจำคุก 1 ถึง 7 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000 ถึง 140,000 บาท เพื่อให้เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำ

มาตรา 335 วรรคสาม กำหนดโทษหนักขึ้นสำหรับการลักทรัพย์ที่เป็นโค กระบือ เครื่องกล หรือเครื่องจักรที่ใช้ในกสิกรรม เพราะทรัพย์เหล่านี้มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของเกษตรกร การคุ้มครองจึงเน้นเฉพาะทรัพย์ 4 ประเภทนี้ ต่างจากมาตรา 335 (12) ที่คุ้มครองสัตว์ทุกชนิดโดยไม่จำกัดประเภท

มาตรา 335 วรรคท้าย[20] เปิดโอกาสให้ศาลลดโทษลงตามมาตรา 334 หากผู้กระทำความผิดลักทรัพย์ด้วยความจำใจหรือเพราะยากจนอย่างรุนแรง ซึ่งหมายถึง ผู้กระทำได้กระทำผิดโดยที่ไม่เต็มใจ หรือ ยากจนถึงขนาดที่ไม่มีทรัพย์สินเงินทองในจำนวนเพียงพอสำหรับเลี้ยงชีวิตได้ จึงได้กระทำความผิดและทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อย โดยพิจารณาตามฐานะทั่วไปของประชาชน เช่น ราคาสินค้าตามค่าแรงขั้นต่ำหรือราคาท้องถิ่น ณ เวลาที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ต้องวินิจฉัยเป็นรายกรณี

[20] เพิ่งอ้าง, 137-138.

(3) ความผิดฐานลักพระพุทธรูป หรือวัตถุทางศาสนา มาตรา 335 ทวิ21 การลักทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุทางศาสนาในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ถือเป็นความผิดร้ายแรงตามกฎหมาย เพราะกระทบต่อความศรัทธาและคุณค่าทางวัฒนธรรม ศาลจะลงโทษหนักขึ้น โดยต้องมีองค์ประกอบคือ 1. ทรัพย์นั้นเป็นวัตถุทางศาสนาหรือพระพุทธรูปที่ประชาชนบูชา หรือเป็นสมบัติของชาติ และ 2. ผู้กระทำต้องรู้ว่าทรัพย์นั้นมีลักษณะดังกล่าว หากขาดข้อใดข้อหนึ่ง จะไม่เข้าเกณฑ์ตามกฎหมาย[22]

1.2 การไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 41 ให้อำนาจในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นสอบสวนโดยไม่จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการฟ้องคดีตามปกติ ซึ่งความผิดที่สามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้ มี 3 ประเภท[23] ได้แก่

(1) ความผิดอันยอมความได้

(2) ความผิดลหุโทษตามมาตรา 390–395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(3) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติฯ ซึ่งรวมถึงความผิด ฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 334 แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วย

2. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ

2.1 ประเทศอังกฤษ

2.1.1 ประเภทความผิดฐานลักทรัพย์ มีการแบ่งประเภทความผิดลักทรัพย์ธรรมดา และลักทรัพย์เหตุฉกรรจ์ โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา Theft Act 1968 ซึ่งลักทรัพย์ธรรมดา หมายถึง การถือเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยทุจริต โดยมีเจตนาที่จะยึดถือสิทธิในทรัพย์นั้นอย่างถาวร[24]

ลักทรัพย์เหตุฉกรรจ์ เป็นกรณีที่ประกอบด้วยสถานการณ์หรือพฤติการณ์ที่ทำให้ความผิดมีลักษณะร้ายแรงยิ่งขึ้น เช่น การบุกรุกเข้าไปในอาคารหรือที่พักอาศัยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย พร้อมกับมีเจตนากระทำความผิด[25] หรือนำอาวุธหรือวัตถุอันตรายติดตัวเข้าไปด้วย[26] กฎหมายอังกฤษกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงขึ้นสำหรับกรณีลักษณะดังกล่าว เพื่อสะท้อนถึงระดับความอันตรายที่มีต่อชีวิต ทรัพย์สิน และความสงบเรียบร้อยของประชาชน

2.1.2 การไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ โดยปกติความผิดฐานลักทรัพย์ ตาม The Theft Act 1968 ไม่สามารถไกล่เกลี่ยเพื่อยุติคดีได้ แต่หากเป็นกรณีลักทรัพย์เล็กน้อย เช่น ลักของ

---

[21] มาตรา 335 ทวิ, *ประมวลกฎหมายอาญา.*

[22] คำพิพากษาฎีกาที่ 1024/2518.

[23] มาตรา 41, *พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562.*

[24] Section 1 – (1), *The Theft Act 1968.*

[25] Section 9, *The Theft Act 1968.*

[26] Section 10, *The Theft Act 1968.*

จากร้านค้ามูลค่าต่ำกว่า 200 ปอนด์ อาจเข้าสู่ระบบ Community Resolution[27] ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งในการระงับข้อพิพาทนอกระบบศาล (Out-of-Court Disposal) ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศอังกฤษใช้ในการจัดการกับความผิดที่มีลักษณะไม่ร้ายแรงและพฤติกรรมต่อต้านสังคม (antisocial behaviour) โดยไม่จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในศาล กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)[28] เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายจากอาชญากรรมหรือความขัดแย้ง และผู้กระทำผิดได้พูดคุยกัน เพื่อซ่อมแซมความเสียหาย เยียวยาจิตใจ และสร้างความเข้าใจระหว่างกัน นอกจากนี้ยังมีกระบวนการพิจารณาคดีการจัดการคดีนอกศาล ภายใต้ The Code for Crown Prosecutors[29] ซึ่งเป็นการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการประเมินว่าคดีควรถูกนำเข้าสู่ศาลหรือไม่โดยพิจารณา โดยมีหลักเกณฑ์ The Full Code Test ประเมินพยานหลักฐาน และผลประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ แนวทาง Sentencing Guidelines[30] พิจารณาจากเจตนา มูลค่าทรัพย์และผลกระทบต่อผู้เสียหาย หากผู้เสียหายยินยอม และผู้กระทำผิดอาจชดใช้หรือคืนทรัพย์แล้ว อาจไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการศาล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของตำรวจ หรือ อัยการ CPS (Crown Prosecution Service)

2.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

2.2.1 ประเภทความผิดฐานลักทรัพย์มีการแบ่งประเภทความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดาความผิดฐานลักทรัพย์เหตุฉกรรจ์ และลักทรัพย์ที่มีมูลค่าเล็กน้อย โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี Strafgesetzbuch (StGB) ซึ่งความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดา เป็นการกระทำโดยเจตนาที่จะเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปเป็นของตนหรือของผู้อื่นโดยมิชอบ ซึ่งผู้กระทำความผิดอาจต้องรับโทษทั้งในกรณีสำเร็จความผิดและพยายามลักทรัพย์[31]

ความผิดฐานลักทรัพย์เหตุฉกรรจ์ โดยกฎหมายเยอรมนีให้ความสำคัญกับพฤติการณ์แวดล้อมของการกระทำความผิด เช่น การบุกรุกเข้าไปในสถานที่โดยไม่ชอบ การลักทรัพย์ที่อยู่ในที่มีมาตรการรักษาความปลอดภัยสูง หรือการกระทำร่วมกันเป็นกลุ่ม มีอาวุธ หรือมีเจตนารุนแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น ลักษณะเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยถ่วงโทษซึ่งส่งผลให้บทลงโทษรุนแรงยิ่งขึ้นตามลำดับความร้ายแรงของพฤติการณ์[32] [33]

---

[27] Restorative Justice Council, *Restorative justice and policing information pack (October 2014)* (6 July 2025) site <ttps://restorativejustice.org.uk/sites</default/files/resources/files/1z87_info_packs%20%282%29%20police.pdf?>.

[28] Ibid, 6-7.

[29] *The Code for Crown Prosecutor.*

[30] Sentencing Council, *Theft from a shop or stall – Magistrates' court.* Sentencing Council (22 January 2025) outline <https://www.sentencingcouncil.org.uk/outlines/shoplifting/.>.

[31] § 242, Strafgesetzbuch (StGB).

[32] § 243, Strafgesetzbuch (StGB).

[33] § 244, Strafgesetzbuch (StGB).

นอกจากนี้ กฎหมายเยอรมนียังได้วางหลักการแยกความรับผิดทางอาญาในกรณีการลักทรัพย์ที่มีมูลค่าเล็กน้อย โดยกำหนดให้เป็นความผิดที่สามารถดำเนินคดีได้ต่อเมื่อมีคำร้องขอจากผู้เสียหาย เว้นแต่กรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าการกระทำนั้นมีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะอย่างมีนัยสำคัญ จึงอาจสั่งดำเนินคดีได้แม้ไม่มีการร้องทุกข์จากผู้เสียหาย[34]

2.2.2 การไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีใช้หลักการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public Prosecution) โดยให้อำนาจในการสอบสวนและฟ้องคดีอาญาอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์กรอัยการ เพื่อถ่วงดุลอำนาจศาลและส่งเสริมความยุติธรรมในการพิจารณาคดี แต่ก็อนุญาตให้ใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยในคดีลักทรัพย์ที่ไม่ร้ายแรง เช่น ลักทรัพย์มูลค่าเล็กน้อย ตามมาตรา 248a โดยเริ่มจากผู้กระทำผิดแสดงความสำนึกผิดและยินยอมชดใช้ค่าเสียหาย เช่น คืนของ ชำระเงิน หรือ ขอโทษผู้เสียหาย หากผู้เสียหายยินยอม และอัยการหรือศาลเห็นว่าคดีไม่ร้ายแรง สามารถใช้มาตรา 153a แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายุติคดีได้ กระบวนการนี้ลดการฟ้องร้องในศาล โดยเมื่อปฏิบัติตามข้อตกลงครบถ้วน คดีจะไม่ถูกดำเนินคดีต่อในระบบศาล

2.3 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

2.3.1 ประเภทความผิดฐานลักทรัพย์ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา Code pénal โดยความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดา หมายถึง การยึดถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของ ซึ่งถือเป็นความผิดอาญาที่มีบทลงโทษตามกฎหมาย[3536] ทั้งนี้ กฎหมายฝรั่งเศสยังได้ให้ความสำคัญกับบริบทของพฤติการณ์แห่งคดี ทั้งนี้ยังมีกรณีทรัพย์ที่มีมูลค่าไม่สูงและทรัพย์ได้มีการส่งมอบคืนแก่ผู้เสียหายไปแล้ว ถือว่าคดีอาญาเลิกกัน[37] โดยมูลค่าทรัพย์สินนั้นต้องมีมูลค่าต่ำกว่าหรือเท่ากับ 300 ยูโร และปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นได้ถูกคืนให้กับผู้เสียหายหรือผู้เสียหายได้รับการชดใช้ความเสียหายแล้ว การดำเนินคดีอาญาอาจถูกยกเลิกได้ ซึ่งหลักการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดในการใช้กระบวนการยุติธรรมอย่างยืดหยุ่น โดยคำนึงถึงสัดส่วนของความเสียหาย เจตนาของผู้กระทำผิด และความพึงพอใจของผู้เสียหายเป็นสำคัญ

ส่วนความผิดฐานลักทรัพย์เหตุฉกรรจ์ มีการกำหนดระดับความร้ายแรงของความผิดตามพฤติการณ์แห่งคดี โดยหากเป็นการลักทรัพย์ในสถานการณ์ที่เข้าข่ายรุนแรง เช่น การลักทรัพย์โดยกระทำร่วมกันหลายคนโดยมิใช่แก๊งอาชญากรรม การกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้ให้บริการสาธารณะโดยอาศัยโอกาสจากตำแหน่งหน้าที่ การแอบอ้างเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ การใช้ความรุนแรงใน

---

34 § 248a, Strafgesetzbuch (StGB).

35 Article 311-1, *Code pénal.*

36 Article 311-3, *Code pénal.*

37 Article 311-3-1, *Code pénal.*

ระดับไม่ถึงขั้นร้ายแรง การลักอุปกรณ์ปฐมพยาบาล การลักทรัพย์ในที่พักอาศัยหรือสถานที่เก็บรักษาทรัพย์ การลักทรัพย์ในยานพาหนะสาธารณะหรือบริเวณทางเข้า การลักทรัพย์พร้อมการทำลายหรือสร้างความเสียหาย การปกปิดใบหน้าเพื่อหลีกเลี่ยงการระบุตัว การลักทรัพย์ในบริเวณสถานศึกษาในช่วงเวลาเข้าเรียนหรือเลิกเรียน และการลักทรัพย์เพื่อการค้าสัตว์ผิดกฎหมาย กฎหมายจะกำหนดบทลงโทษที่สูงขึ้นตามระดับความร้ายแรงที่เพิ่มขึ้น[38]

นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองกลุ่มบุคคลเฉพาะ เช่น เด็ก เยาวชน หรือผู้เปราะบาง[39] รวมถึงคุ้มครองทรัพย์สินที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและสาธารณสมบัติ[40] โดยหากมีการลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายหรือทรัพย์สินเหล่านี้ บทลงโทษจะถูกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อสะท้อนถึงผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง

ในกรณีที่การลักทรัพย์มีลักษณะหลายประการผนวกกัน เช่น การกระทำเป็นกลุ่มพร้อมใช้อาวุธ หรือการใช้ความรุนแรงจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือเสียชีวิต กฎหมายฝรั่งเศสถือว่า เป็นลักษณะความผิดร้ายแรงขั้นสูงสุด และกำหนดโทษถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิต[41]

2.3.2 การไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสพนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนและฟ้องคดีอาญา โดยมักมอบหมายให้ตำรวจดำเนินการสอบสวนแทน ภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานอัยการ[42] โดยมาตรา 40[43] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส พนักงานอัยการ มีดุลพินิจในการพิจารณาคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ และไม่จำเป็นต้องสั่งฟ้องทุกคดี ซึ่งคดีที่ไม่รุนแรงและทรัพย์มีมูลค่าไม่เกิน 300 ยูโร อาจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยทางอาญา (Médiation Pénale) ได้ หากผู้กระทำผิดคืนทรัพย์หรือชดใช้ค่าเสียหายแล้ว โดยอัยการมีดุลพินิจไม่ฟ้องคดี หากเห็นว่าไม่จำเป็น ต่อประโยชน์สาธารณะ กระบวนการนี้เกิดขึ้นก่อนการฟ้องคดี และต้องได้รับความยินยอมจากทั้งสองฝ่าย มีเป้าหมายเพื่อลดคดีในศาล ส่งเสริมการเยียวยาและสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำผิด หากผู้กระทำผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขครบถ้วน คดีจะไม่ถูกนำขึ้นสู่ศาล แต่หากฝ่าฝืน อัยการสามารถฟ้องคดีได้ตามปกติ

---

[38] Article 311-4, *Code pénal.*

[39] Article 311-4-1, Code pénal.

[40] Article 311-4-2, *Code pénal.*

[41] Article 311-5-311-11, *Code pénal.*

[42] อุทัย อาทิเวช, *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส* (กรุงเทพฯ: วี.เจ.พริ้นติ้ง, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2557) 192–193.

[43] Article 40, Code de procédure pénale.

2.4 สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

2.4.1 ประเภทความผิดฐานลักทรัพย์ มีการแบ่งประเภทความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดา และความผิดลักทรัพย์เหตุฉกรรจ์ โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย Revised Penal Code ซึ่งความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดา มิได้จำกัดเฉพาะการเอาทรัพย์ของผู้อื่นโดยไม่มีความยินยอมเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการไม่ส่งคืนทรัพย์ที่พบ การใช้ประโยชน์จากทรัพย์ที่ตนทำลายโดยมิชอบ และการลักลอบเข้าสู่ที่ดินของผู้อื่นเพื่อล่าสัตว์หรือเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยไม่ได้รับอนุญาต[44]

ในกฎหมายอาญาของฟิลิปปินส์ การกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานลักทรัพย์เป็นไปตามหลักการพิจารณาตามมูลค่าทรัพย์สินที่ถูกลัก โดยแบ่งระดับโทษตามช่วงของมูลค่าทรัพย์ ทั้งนี้ หากทรัพย์ที่ถูกลัก มีมูลค่าสูง โทษจะรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ ในทางกลับกันหากทรัพย์มีมูลค่าต่ำ โทษจะเบาลงอย่างมีนัยสำคัญ และในบางกรณีอาจกำหนดเพียงโทษปรับแทนการจำคุกได้

นอกจากนี้ กฎหมายยังเปิดช่องให้พิจารณาลดโทษได้ในกรณีที่ผู้กระทำผิดลักทรัพย์ไปเพราะ ความยากจน ความหิว หรือความจำเป็นในการยังชีพ โดยเฉพาะเมื่อทรัพย์ที่ถูกลักมีมูลค่าไม่เกิน 500 เปโซ[45] แนวทางนี้สะท้อนถึงการใช้ดุลพินิจในกระบวนการยุติธรรมที่คำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและเจตนา ของผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของระบบกฎหมายที่เน้นความยุติธรรมตามบริบทของแต่ละกรณี

ความผิดฐานลักทรัพย์อุกฉกรรจ์ กฎหมายได้กำหนดให้มีการเพิ่มโทษหากการกระทำนั้นเกิดขึ้น ในบริบทที่สะท้อนถึงการฉวยโอกาสจากสถานการณ์ที่ไม่ปกติ เช่น การลักทรัพย์ในช่วงเกิดภัยพิบัติ ความไม่สงบในสังคม หรือการลักทรัพย์โดยอาศัยความไว้วางใจ เช่น จากคนรับใช้หรือบุคคลใกล้ชิด รวมถึงกรณีที่ทรัพย์ที่ถูกลักมีความสำคัญหรือมีมูลค่าสูง เช่น ยานพาหนะ[46] นอกจากนี้กฎหมายยังให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษต่อทรัพย์สินทางวัฒนธรรมของชาติ โดยกำหนดบทลงโทษสำหรับการลักทรัพย์จากสถานที่ที่จัดเก็บหรือจัดแสดงทรัพย์สินทางวัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑ์และหอสมุดแห่งชาติ และหากมีกฎหมายเฉพาะที่กำหนดโทษที่รุนแรงกว่า กฎหมายจะให้นำบทบัญญัตินั้นมาใช้บังคับก่อน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมอย่างเข้มงวด[47]

2.4.2 การไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ ในฟิลิปปินส์ใช้ระบบการไกล่เกลี่ย Lupong Tagapayapa[48] ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการยุติข้อพิพาทในชุมชน โดยมุ่งลดภาระของศาลและ

---

[44] Article 308, *Revised Penal Code.*

[45] Article 309, *Revised Penal Code.*

[46] Article 310, *Revised Penal Code.*

[47] Article 311, *Revised Penal Code.*

[48] Presidential Decree No. 1508. (1978, June 11), *Establishing a system of amicably settling disputes at the barangay level* (20 June 2024) [Repealed by R.A. No. 7160]. LawPhil – The Lawphil Project <https://lawphil.net/statutes/presdecs/pd1978/pd_1508_1978.html>.

ส่งเสริมความสมานฉันท์ โดยความผิดฐานลักทรัพย์ที่สามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้ ต้องเป็นความผิดเล็กน้อย ไม่ซับซ้อน และไม่มีผลกระทบร้ายแรงต่อสาธารณะ เช่น ความผิดลักทรัพย์ตามมาตรา 309 (8) แห่งประมวลกฎหมายอาญา หากมูลค่าทรัพย์ไม่เกิน 500 เปโซ และกระทำไปเพราะความหิวหรือความลำบากในการดำรงชีวิต โดยข้อพิพาทต้องผ่านการไกล่เกลี่ยในระดับบารังไกย์ก่อนเข้าสู่ศาล การไกล่เกลี่ยต้องกระทำโดยตรงระหว่างคู่กรณี ไม่มีตัวแทน เว้นแต่กรณีพิเศษ ทั้งนี้ การตกลงไกล่เกลี่ยที่สำเร็จจะมีผลตามกฎหมายเช่นเดียวกับคำพิพากษา

4. บทวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กรณีการไกล่เกลี่ยความผิดฐานลักทรัพย์

4.1 บทสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการทางกฎหมาย

ในการสัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์ปัญหา ได้มีการตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กรณีการไกล่เกลี่ยความผิดฐานลักทรัพย์ จำนวน 4 คำถาม และผลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ในการไกล่เกลี่ยคดีความผิดฐานลักทรัพย์ ที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334)

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด (10/10) เห็นด้วยว่าสามารถไกล่เกลี่ยได้ เนื่องจากเป็นคดีที่โทษไม่ร้ายแรง โดยบางรายเสนอให้มีเงื่อนไขเพิ่มเติม เช่น กรณีผู้กระทำยากจนหรือทรัพย์มีมูลค่าเล็กน้อย

2. ท่านเห็นว่าคดีความผิดฐานลักทรัพย์อุกฉกรรจ์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 ควรนำมาไกล่เกลี่ยได้หรือไม่ หากเห็นว่าควร ท่านคิดว่าอนุมาตราใดเหมาะสมสำหรับการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

ส่วนใหญ่ของผู้ให้สัมภาษณ์ (8/10) เห็นควรให้สามารถไกล่เกลี่ยได้เฉพาะบางอนุมาตรา ได้แก่ (1) ลักทรัพย์เวลากลางคืน (11) ลักทรัพย์นายจ้าง (12) ที่เป็นกสิกรรมฯ โดยให้เหตุผลว่าแม้เป็นคดีที่มีโทษสูง แต่บางกรณีมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรง อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาและผู้ไกล่เกลี่ยไม่เห็นควร โดยให้เหตุผลว่าเป็นคดีที่มีอัตราโทษสูงเกินไป ไม่เหมาะสมต่อการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย

3. ท่านเห็นว่าคดีความผิดฐานลักทรัพย์อุกฉกรรจ์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 ที่เกิดจากความจำใจหรือความยากจน และทรัพย์มีราคาเล็กน้อยควรเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 หรือไม่

ส่วนใหญ่ของผู้ให้สัมภาษณ์ (9/10) เห็นควรให้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย โดยเห็นว่าควรมอบดุลพินิจแก่พนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 วรรคท้าย เพื่อใช้ประกอบการพิจารณา อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาไม่เห็นด้วย โดยเห็นว่าเป็นดุลพินิจของศาล ไม่ควรมาใช้ในชั้นการสอบสวน

4. ท่านเห็นว่าควรเปิดโอกาสให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ในชั้นอัยการหรือศาลได้หรือไม่ ถ้าเห็นด้วยควรให้มีการไกล่เกลี่ยในคดีใดบ้าง

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นแตกออกเป็นสองฝ่าย โดย 6 คนเห็นควรเปิดโอกาสให้มีการไกล่เกลี่ยแม้คดีเข้าสู่ชั้นอัยการหรือศาลแล้ว โดยให้เหตุผลว่าเป็นโอกาสในการเยียวยาคู่กรณีและลดความขัดแย้ง ขณะที่อีก 4 คนไม่เห็นควร โดยให้เหตุผลว่าพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อยุติคดีตั้งแต่ชั้นสอบสวน จึงไม่ควรขยายไปถึงชั้นอัยการหรือศาล

4.2 วิเคราะห์ปัญหาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กรณีการไกล่เกลี่ยความผิดฐานลักทรัพย์

4.2.1 ปัญหาความไม่ยืดหยุ่นของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

การเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยคดีความผิดฐานลักทรัพย์ในชั้นการสอบสวน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 41(3) จำกัดเฉพาะคดีที่มีอัตราโทษไม่เกิน 3 ปี ส่งผลให้คดีความผิดฐานลักทรัพย์อุกฉกรรจ์ตามมาตรา 335 และ 335 ทวิ ซึ่งมีโทษเกิน 3 ปีไม่เข้าข่าย แม้บางกรณีจะมีพฤติการณ์ที่เหมาะสมแก่การระงับข้อพิพาทด้วยสันติวิธี เช่น มีเหตุจำเป็นหรือยากจน และทรัพย์สินมีราคาต่ำ

โดยผู้วิจัยและผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรเสนอเปิดโอกาสให้ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 สามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยในชั้นการสอบสวน ได้แก่ (1) ลักทรัพย์เวลากลางคืน ควรพิจารณาตามพฤติการณ์และมูลค่าทรัพย์ (11) ลักทรัพย์นายจ้าง หากนายจ้างยินยอม ไม่ควรห้ามไกล่เกลี่ยโดยเด็ดขาด และ (12) ลักทรัพย์เกี่ยวกับกสิกรรม ควรพิจารณาให้ไกล่เกลี่ยได้ในกรณีที่มูลค่าทรัพย์ราคาเล็กน้อยและผู้เสียหายยินยอม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อจำกัดสำคัญดังนี้

1. กฎหมายเน้นตีความตามองค์ประกอบความผิด โดยไม่สอดรับกับพฤติการณ์แห่งคดี ซึ่งอนุมาตรา (1) กรณีลักทรัพย์เวลากลางคืน ถูกกำหนดเป็นคดีอุกฉกรรจ์โดยอัตโนมัติ ทั้งที่พฤติการณ์ของคดีอาจไม่รุนแรง เช่น ขโมยขนมปัง 20 บาท จากร้านสะดวกซื้อในที่มีแสงสว่าง โดยมิได้พิจารณาพฤติการณ์ว่าผู้กระทำได้อาศัยโอกาสที่เป็นเวลากลางคืนด้วยหรือไม่

เมื่อพิจารณาตามหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) ซึ่งเป็นหลักกฎหมายสากล ที่กำหนดให้มาตรการของรัฐต้องมีความเหมาะสม จำเป็น และได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น การใช้บทบัญญัติมาตรา 335 (1) อย่างเคร่งครัดโดยไม่เปิดช่องให้พิจารณาพฤติการณ์รายกรณี อาจขัดต่อหลักความได้สัดส่วน เนื่องจากไม่สามารถตอบสนองต่อความเหมาะสมหรือความจำเป็นของการลงโทษในบางกรณี และอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิเสรีภาพโดยไม่สมเหตุสมผล

2. ข้อจำกัดต่อการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ปรากฏชัดในคดีลักทรัพย์ตามมาตรา 335 อนุมาตรา (11) และ (12) ซึ่งเป็นความผิดที่ผู้วิจัยเห็นว่ากระทบเฉพาะบุคคล มิได้กระทบต่อสาธารณะ โดยทั้งสองอนุมาตรา แม้ผู้กระทำผิดมีพฤติการณ์สำนึกผิด พร้อมชดใช้ค่าเสียหายแล้ว แต่ยังต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักต่อไป

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดการเบี่ยงเบนคดี (Diversion) การไม่เปิดโอกาสให้ใช้แนวทางดังกล่าวในคดีไม่ร้ายแรง ย่อมขัดต่อวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นการฟื้นฟู ลดโอกาสกระทำผิดซ้ำ และหลีกเลี่ยงการตีตราทางสังคมโดยไม่จำเป็น

เมื่อวิเคราะห์อนุมาตรา (1) (11) และ (12) การไม่พิจารณาตามหลักความได้สัดส่วน และการไม่เปิดช่องให้ใช้กระบวนการทางเลือกในการระงับข้อพิพาท จึงอาจก่อให้เกิดผลกระทบตามทฤษฎีตีตรา (Labeling Theory) ที่ชี้ว่าการดำเนินคดีอย่างเคร่งครัดอาจทำให้ผู้กระทำผิดรายย่อยถูกมองเป็น “อาชญากร” โดยไม่จำเป็น ส่งผลให้ขาดโอกาสในการกลับตัว และเพิ่มความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างระบบยุติธรรมที่เป็นธรรมและเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมได้อย่างแท้จริง

เปรียบเทียบแนวทางการไกล่เกลี่ย ของประเทศอังกฤษ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ล้วนมีการใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยที่ยืดหยุ่นกว่า โดยเน้นพฤติการณ์ และมูลค่าความเสียหายมากกว่าการกำหนดโทษตายตัว ดังนี้

ประเทศอังกฤษ ไม่ปรากฏการลักทรัพย์ในเวลากลางคืนเป็นเหตุฉกรรจ์ และใช้แนวทางไกล่เกลี่ยแบบ Restorative Justice โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ไม่ปรากฏการลักทรัพย์ในเวลากลางคืนเป็นเหตุฉกรรจ์ และแนวทางไกล่เกลี่ยให้อัยการพิจารณายุติคดีได้ หากผู้กระทำผิดแสดงความสำนึกผิดและยินยอมชดใช้ค่าเสียหาย

สาธารณรัฐฝรั่งเศส ไม่ปรากฏการลักทรัพย์ในเวลากลางคืนเป็นเหตุฉกรรจ์ และสามารถไกล่เกลี่ยได้ในกรณีที่ทรัพย์ที่ถูกลักมีมูลค่าไม่เกิน 300 ยูโร และผู้กระทำผิดได้คืนทรัพย์หรือชดใช้ความเสียหายแล้ว อัยการมีดุลพินิจในการไม่ฟ้องคดี หากเห็นว่าไม่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ และ

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ไม่ปรากฏการลักทรัพย์ในเวลากลางคืนเป็นเหตุฉกรรจ์ และไกล่เกลี่ยโดยใช้ระบบ Barangay Justice (บารังไกย์) ในระดับชุมชน กรณีหากลักทรัพย์มีมูลค่าไม่เกิน 500 เปโซ และกระทำเพราะความจำเป็นหรือความหิว โดยไม่มีผลกระทบร้ายแรงต่อสาธารณะ อาจใช้ดุลพินิจไม่ดำเนินคดี

4.2.2 ปัญหาการไม่นำบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 วรรคท้าย มาใช้ในชั้นการสอบสวน

แม้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 จะเปิดทางให้คดีลักทรัพย์ตามมาตรา 334 เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้ แต่ข้อจำกัดในมาตรา 41 วรรคหนึ่ง (3) ที่จำกัดเฉพาะคดีที่มีโทษจำคุกไม่เกิน สามปี ส่งผลให้คดีลักทรัพย์ที่มีลักษณะอุกฉกรรจ์ตามกฎหมาย แม้ข้อเท็จจริงไม่ร้ายแรงก็ไม่สามารถเข้าสู่การไกล่เกลี่ยได้ การบังคับใช้กฎหมายโดยไม่คำนึงถึงเจตนาและบริบทของผู้กระทำผิด เช่น คดีลักซาลาเปาเพียง 10 บาท กลับต้องถูกดำเนินคดี ขณะที่คดีฉ้อโกงหรือยักยอกที่มีมูลค่าสูงกว่ากลับยอมความได้หากผู้เสียหายยินยอม ถือเป็นการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน และไม่เปิดโอกาสให้พนักงานสอบสวนพิจารณาพฤติการณ์ของคดีอย่างเหมาะสม

เมื่อเปรียบเทียบแนวทางการไกล่เกลี่ยของต่างประเทศ พบว่าต่างประเทศใช้เกณฑ์ “ลักทรัพย์เล็กน้อย” เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคดีไกล่เกลี่ยทั้งสิ้น โดยประเทศอังกฤษสามารถไกล่เกลี่ยได้ กรณีลักทรัพย์มูลค่าไม่เกิน 200 ปอนด์ โดยดุลพินิจของตำรวจหรืออัยการ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่มีเกณฑ์มูลค่าที่แน่นอน แต่ก็ให้อำนาจอัยการหรือศาลใช้ดุลพินิจได้ สาธารณรัฐฝรั่งเศสสามารถไกล่เกลี่ยได้กรณีลักทรัพย์มูลค่าไม่เกิน 300 ยูโร และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์สามารถไกล่เกลี่ยได้ กรณีลักทรัพย์มูลค่าไม่เกิน 500 เปโซ

ดังนั้น ผู้วิจัยเสนอเปิดช่องให้นำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 วรรคท้าย มาใช้ในชั้นการสอบสวน เพื่อให้สามารถไกล่เกลี่ยคดีลักทรัพย์เล็กน้อยได้อย่างเหมาะสมและลดภาระศาล

4.2.3 ปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในการนำคดีความผิดฐานลักทรัพย์เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 44 ให้อำนาจพนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจในการสั่งให้มีการไกล่เกลี่ย หากพฤติการณ์ไม่ร้ายแรงและไม่กระทบต่อสังคม แต่การขาดแนวทางที่ชัดเจนอาจนำไปสู่การใช้ดุลพินิจอย่างไม่เป็นธรรม เช่น คดีลักทรัพย์เล็กน้อยอาจไม่ได้รับการไกล่เกลี่ย ขณะที่คดีร้ายแรงกลับได้รับโอกาสไกล่เกลี่ย เมื่อเปรียบเทียบกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งอัยการมีบทบาททั้งในการสอบสวน ไกล่เกลี่ย และเสนอแนวทางแก่ศาล ทำให้สามารถกลั่นกรองคดีได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้น ผู้วิจัยเสนอให้ประเทศไทยเพิ่มบทบาทของอัยการในการกลั่นกรองการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวน เพื่อให้กระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นธรรมและตรวจสอบได้มากขึ้น

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า ข้อจำกัดของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้ใช้ได้เฉพาะคดีที่มีโทษจำคุกไม่เกินสามปี ส่งผลให้คดีลักทรัพย์ที่มีเหตุฉกรรจ์บางกรณี แม้มีพฤติการณ์ไม่ร้ายแรงหรือผู้กระทำมีฐานะยากจนและทรัพย์มีราคาเล็กน้อย ไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้

เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ พบว่ามีแนวทางที่ยืดหยุ่นกว่า โดยพิจารณาจากพฤติการณ์แห่งคดี มูลค่าทรัพย์ และความยินยอมของผู้เสียหาย มิใช่ยึดตามอัตราโทษแต่เพียงอย่างเดียว

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เห็นพ้องให้ขยายขอบเขตการไกล่เกลี่ยครอบคลุมบางกรณีในมาตรา 335 และให้ใช้มาตรา 335 วรรคท้าย มาปรับใช้ในชั้นการสอบสวน พร้อมเสนอให้เพิ่มบทบาทของอัยการในการกลั่นกรองการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวน

โดยสรุป ควรปรับปรุงกฎหมายให้สะท้อนหลักความได้สัดส่วน แนวคิดการเบี่ยงเบนคดี และยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อให้การไกล่เกลี่ยในคดีลักทรัพย์เป็นกลไกที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในบริบทของระบบกฎหมายไทย

ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ผู้วิจัยเสนอให้

1.1 แก้ไขเรื่องอัตราโทษ ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยตัดเกณฑ์อัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปีออกจากมาตรา 41(3) และใช้บัญชีแนบท้ายเป็นเกณฑ์หลักในการกำหนดความผิดที่สามารถไกล่เกลี่ยได้แทน

1.2 ควรเพิ่มความผิดบางอนุมาตราของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 ในบัญชีแนบท้ายพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้แก่ อนุมาตรา (1) การลักทรัพย์เวลากลางคืน อนุมาตรา (11) การลักทรัพย์นายจ้าง และ อนุมาตรา (12) ลักทรัพย์เกี่ยวกับกสิกรรม เข้าในบัญชีแนบท้ายพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เป็นอนุมาตรา (7)

2. ต้องนำบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 วรรคท้าย มาใช้ในชั้นการสอบสวน

โดยแก้ไขและเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 335 วรรคท้าย แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งครอบคลุมกรณีลักทรัพย์โดยความจำใจหรือความยากจนเหลือทนทาน และกระทำต่อทรัพย์ที่มีราคา

เล็กน้อย มาใช้ในชั้นการสอบสวนโดยเสนอแก้ไขและเพิ่มเติม มาตรา 44 วรรคแรก ของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ให้พนักงานสอบสวนสามารถใช้องค์ประกอบตามมาตรา 335 วรรคท้าย เป็นกรอบแนวทางในการวินิจฉัยพฤติการณ์แห่งคดีว่ามีความเหมาะสมเพียงพอสำหรับเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย แม้คดีนั้นจะเข้าข่ายความผิดลักทรัพย์ที่มีอัตราโทษสูง แต่มีลักษณะไม่ร้ายแรงและมีเหตุอันควรผ่อนปรน

3 . เพิ่มการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในการนำคดีลักทรัพย์เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย

โดยเพิ่มกลไกตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในคดีลักทรัพย์ ซึ่งการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในขั้นตอนการเสนอคดีลักทรัพย์เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ยังคงขาดแนวทางควบคุมและตรวจสอบที่ชัดเจน อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและกระทบต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรม เช่น กรณีคดีลักทรัพย์มูลค่าน้อยกลับไม่ได้รับการพิจารณาไกล่เกลี่ย ในขณะที่คดีที่มีลักษณะร้ายแรงอาจได้รับการยกเว้นอย่างไม่มีหลักเกณฑ์

ผู้วิจัยจึงเสนอให้กำหนดกลไกการตรวจสอบโดยพนักงานอัยการในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย โดยให้เพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 66/1 แห่งพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อให้อัยการมีอำนาจกลั่นกรองความเหมาะสมของคดี โดยพิจารณาจากพฤติการณ์แห่งคดี ความสมัครใจของผู้เสียหาย และประโยชน์สาธารณะ พร้อมทั้งกำหนดสิทธิในการขอทบทวนความเห็นของพนักงานอัยการ เพื่อสร้างหลักประกันด้านความเป็นธรรมในกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญา

บรรณานุกรม

คณพล จันทร์หอม, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด* 3 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 9, 2568).

คณิต ณ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 6, 2546).

จุฬารัตน์ ยะปะนัน, "เกร็ดกฎหมายน่ารู้" (2553) 7:2 *จุลนิติ*.

ชัยวิวัฒน์ หิรัญวัฒนะ, *บทบาทพนักงานสอบสวนในการกันคดีไม่ให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม* (นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2545).

ดาริณ ดรุณกานต์, *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ศึกษากรณีการเบี่ยงเบนคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน* (นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยพายัพ, 2553).

บดินทร วิยาภรณ์, *การไม่ดำเนินคดีโดยพนักงานสอบสวนโดยใช้ดุลยพินิจ* (นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552).

มนตรี ศิลป์มหาบัณฑิต, "การบริหารความขัดแย้ง," ใน ปวินี ไพรทอง, *การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ภายใต้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562* (กรุงเทพฯ: เอส.ออฟเซ็ทกราฟฟิคดีไซน์, 2564).

ลัดดา วิศิษฐานนท์, *แบบพฤติกรรมในการจัดการ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลของบุคลากรในองค์กรธุรกิจตามการรับรู้ของผู้บริหารระดับกลาง* (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2534).

ศรีรัตน์ งามนิสัย, *หลักความพอสมควรแก่เหตุ: พัฒนาการและการปรับใช้ในระบบกฎหมายไทย* (นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550).

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, *สถิติฐานความผิดคดีอาญา (คดี 4 กลุ่ม) หน่วยงานทั่วประเทศ: ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566* (3 กันยายน 2567) crime <http://thaicrimes.org/pdf/crimes/2566pdf.>.

สำนักส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม, *คู่มือการระงับข้อพิพาททางเลือกสำหรับประชาชน* (25 มีนาคม 2568) content <https://oja.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/2177/iid/18749>.

อุทัย อาทิเวช, *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส* (กรุงเทพฯ: วี.เจ.พริ้นติ้ง, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2557).

Becker, H. S., *Outsiders: Studies in the sociology of deviance* (New York: Free Press ,1963).

Presidential Decree No. 1508. (1978, June 11), *Establishing a system of amicably settling disputes at the barangay level* (20 June 2024) [Repealed by R.A. No. 7160]. LawPhil – The Lawphil Project. <https://lawphil.net/statutes/presdecs/pd1978/pd_1508_1978.html>.

Sentencing Council, *Theft from a shop or stall – Magistrates' court*. Sentencing Council (22 January 2025) outline <https://www.sentencingcouncil.org.uk/outlines/shoplifting/.>.

